

ደጊርም እንተአላህይዋስ ዘላ መሲልዋ፡ ምፍንጫል ዝናፈቕ መሪሕነት ሱዲህኤ

እዚ ጽሑፍ እዚ፡ ነቲ ኣቦ መንበር ሰልፊ ዲሞክራሲ ህዝቢ ኤርትራ (ሱዲህኤ) ብ27 ሓምለ 2017 ንራድዮ ድምጺ ኣመሪካ፡ ክፍሊ ትግርኛ፡ ብዛዕባ ህልዊ ኩነታት ሱዲህኤ ዝሃቦ ሓብረታን መግለጽን ዘይቅነዕን መጋይን ምጂኑ ብመርትዖ ንምርኣይ (rebuttal) ዝሞሃብ ዘሎ ኢዩ።

ገበረ ገብረማሪያም (ዶር.)

ከምቲ ጋዜጠኛ ወ/ሮ ሚንያ ኣፈወርቂ ዝበለቶ፡ ሕማቕ ኣጋጣሚ ኮይኑ፡ ሓደ ገጽታ ታሪኽና፡ ታሪኽ ቀጻሊ ምፍንጫልን ሕድሕዳዊ ፖሊቲካውን ኣካላውን ቕንጻላታት ኮይኑ ምጽንሑ ጥራሕ ዘይኮነስ፡ ሕጂውን እንትኹን ብዝኸፍኦ መልክዑን ብናህርን ይቕጽል ምህላዉ ኢዩ። ታሪኽና ከምዘነጸርን፡ ብግብሪ ንዕዘበ ከምዘለናን፡ ናይ ምፍንጫልን ምፍንጫላትን ኣጀንዳታት መሪሕነትን ኣተግባርታትን፡ ናይ ፖሊቲካ መሪሕነትምብር ህዝቢ ይኹን መሰረታት ኮይኖም ኣይፈልጡን። ህዝቢ ኤርትራ ብሓፈሻ፡ እቲ መሰረታዊ ባእታ (መሰረታት) ካኣ ብፍላይ፡ ግዳያትን ተጠቃዕትን ናይ ቀጻሊ ምፍንጫላት ኮይኖም ጸኒሖምን ኣለዉን። ንመሰረታት ሱዲህኤ ገቢምዎም ዝጸንሐን ዘሎን ሽግር ክብዘ ዝተፈለየ ኣይኮነን። ኩላትና ከምንፈልጦ፡ ሱዲህኤ ውጺኢት ናይ ሓድነት ጉዕዞ ጥራሕ ዘይኮነስ፡ ነቲ ኣብ ፖሊቲካዊ ቃልሲ ኤርትራ ዝጸንሐ ቀጻሊ ምፍንጫላት ብምፍባስ፡ ንሕጂን ንመጻእን ሓድነት ህዝቢ ኤርትራ ንምርግጋጽ ዓሊሙ ዝተሃንጸ ሰልፊውን ኢዩ ነይሩ። ህዝቢውን ብኡ መጠን ተስፋን ትጽቢትን ኣንብሩሉ ጸኒሑ። ይኹንምብር፡ ከምቲ ኣቦ መንበር ሰልፊ ክብሎ ዝፈተነ ዘይኮነስ፡ ብሰንኪ ልቦና ዝነጸሎ ኣካይዳ መሪሕነት ሰልፊ፡ ውሽጣዊ ሓድነት ሱዲህኤ ብቐጻሊ ክዳኸም ድሕሪ ምጽንሑ፡ ሕጂ ተሰይሩ ይርኹብ። ሕቶታት ጋዜጠኛ ወ/ሮ ሚንያውን ኩነታት ሱዲህኤ ብሓፍሻ ውሽጣዊ ሓድነት ሰልፊ ካኣ ብፍላይ እንታይ ከምዝመሰል ንምንጽብራቕ ዝዓለሙ ኮይኖም ኣገደስትን እዋናውያን እዮም ነይሮም።

ኣቦ መንበር ሱዲህኤ፡ ሓው መንግስተኣብ ኣስመርም፡ ኣብቲ ንውሽጣዊ ኩነታት ሰልፊ ኣመልኪቱ ዝሃቦ መልሲ፡ ነቲ ኣብ ውሽጢ ሰልፊ ዝጸንሐ ሽግራት ኣዝዩ ዝተደረገተን ውሱንን ከምዘኮነን ንዘባ ሰሜን ኣመሪካ ጥራሕ ከምዝምልከትን ገይሩ ክቕርቦ ፈቲኑ ጥራሕ ዘይኮነስ፡ እቲ ናይ መፈላለዩ ጠንቅታት ምስ ኣብ ሞንጎ ኣባላት ዝፍጠር ናይ ሓሳብት ፍልልያት ዝተኣሳሰር ከምዘይኮነ ገይሩውን ክቕርቦ ፈቲኑ።

ይኹንምብር እቲ ሓቂ ከምቲ ኣቦ መንበር ክብሎ ዝፈተነ፡ እቶም ክላዓሉ ዝጸንሑ ሕቶታት ዝተደረገቱን ውሱናትን ንዘባ ሰሜን ኣመሪካ ጥራሕ ዝመልከቱ ዘይኮነስ፡ መሰረታውያን፡ ሰፋሕትን ሰልፊ-ለኻዊ እዮም። መሪሕነት ሰልፊ ብግብኡ ከማኣድሮም ስለዘይካኣላ ካኣ፡ ሕጂ ውሽጣዊ ሓድነት ሰልፊ ኣብ ታኣፋፊ ኩነታት ዝርከብ ዘሎ። ርእሰ መንቀልን መሰረታዊ ጉዳይንውን፡ ቅድሚ 2ይ ጉባኤ ሰልፊ (ቅድሚ 2015) ዝጀመረ ኮይኑ፡ ኣብ መሰረታዊ ኣተሓሰባታት ፍልልያት ሰረት ዝገበረ ኢዩ። ገለ ካብቶም ዓበይቲ ፍልልያት ነዘም ዝሰዕሩ ምጥቃስ ይካኣል፡- (1) ሕቶ ውሽጣዊ ዲሞክራሲን ምሕደርኡን፣ (2) ሕቶ ምክፋፋልን ምትሕልላውን ስልጣን (Checks and Balances)፣ (3) ሕቶ ናይ ወጻኢ ሓይሲ ኣብ ውሽጣዊ ጉዳያት ምትእታታውን (ተራ ኢትዮጵያ ኣብ ቃልሲ ንዲሞክራሲያዊ ለውጢ ኣብ ኤርትራ)፣ (4) ሕቶ ናይ ታሪኽ ሕቕታትን ኣተኣላልዮኦምን፣ (5) ሕቶ ዘምባዕ ዝርገሐን ምሕደራን ሓበሬታ፣ (6) ሕቶ መሰልን ጉብኣትን ኣካላት ሰልፊ፣ (7) ብቐንዱ ካኣ ሕቶ ምኽባር ልዕልና-ሕጊን ቅዋም ሰልፊን።

እቲ ቀንድን ኣጸጋምን ኮይኑ ዝጸንሐ ሽግር፡ ምስ ምኽባር ልዕልና-ሕጊን ቅዋምን፡ ባህርያትን ኣካይዳ መሪሕነት ሰልፍን ዝተኣሳሰረ ኮይኑ፡ ላዕለዊ መሪሕነት ሰልፊ ሓይሎ ዓንቀጻት ቅዋም ሰልፊ ብምጥሓስ ውሳኔታት ክውስንን ከተግብርን ስለዝጸንሐ ኢዩ። ንኩላህና ኣባልት ሰልፊ (መሰረታትን መሪሕነትን) ብሓባር ዝጠምረና ናይ ሓባር ገምድ (contract)፡ እቲ ኣብ ፖሊቲካው ፕሮግራምና መሰረት ዝገበረ ቅዋም ሰልፍና ኢዩ። ምኽባር ልዕልና-ሕጊን ቅዋምን ንኹሉ ኣባል ሰልፊ (መሪሕነት ይኹን መሰረታት) ብማዕሪ ይምልከት። ልዕልና-ሕጊ ርእሲ ኩሉ ኢዩ። ይኹንምብር መሪሕነት ሰልፊ ነዚ መሰረታዊ መትከል እዚ ክግህሶ መሪጹ። መሪሕነት ሰልፊ ልዕልና-ሕጊ ክግህስን ቅዋም ሰልፊ ክጥሕስን ኣይግባእን ኢዩ ዝብል ተቃውሞ ካብ መሰረታት ሰልፊ ስለዝተላዕለ ኣብ ሞንጎ ላዕለዊ መሪሕነት ሰልፍን መሰረታትን ዘይምቅዳው ተፈጢሩ። መሪሕነት ሰልፊ ንዝገበሮም ጥሕሰታት ቅዋም ክእርሞምን ነቲ ተፈጢሩ ዝነበረ ፍልልያት ብብሉል ኣገባብ ኣፈታትሓ ግርጭታት ብምእላይ ሰልፊ ናብ ህዳኢ ኩነታት ከመልሶ ንዝቐረበሉ ልቦዎታትን ምሕጽንታትን ዝሓዘ ጠለባት መሰረታት ሰልፊ ኣይተቐበሎን ጥራሕ ዘይኮነስ፡ ቅዋም ሰልፊ ዝጣሓሱ ዋሳኔታቱ ንዘይቐበሉ ኣባላት ሰልፊ ናይ ታህዲድ (blackmailing)፣ ጸለመ (maligining)፣ ጠቕኒን (denigrating)፣ ምንጻልን (marginalizing) ዘመተ ብሰፊሑ ከካይዶ ጸኒሑ።

ስለዚ፡ እቲ ዝተላዕለ ክሳዳዊ ሕቶ፡ “ልዕልና-ሕጊ ዶስ ቅዋም ሰልፊ ዝጣሓሱ ውሳኔታት መሪሕነት ይክበር?” ዝብል ኮይኑ፡ ነዘም ዝሰዕሩ ክልተ ተጻረርቲ መንገዳት ኣብ ውሽጢ ሰልፊ ከምዝላዓሉ ገይሩ፡-

¹ እዚ ጽሑፍ እዚ ብዛዕባ ኣብ ውሽጢ ሱዲህኤ ተፈጢሩ ዝጸንሐ ንውሽጣዊ ሓድነት ዝህውኹ ኩነታትን ንምእላይ ክካየዱ ዝጸንሑ ጸዕርታትን ምስተዛዘሙ፡ ንህዝቢ መግለጺ ክህብ ምጂንይ ብዝኣተኹም መብጻዓ መሰረት ዝቐርብ ዘሎ ራባዓይ ጽሑፍ ምጂኑ ክሕብር ኣደሊ። ሕማቕ ኣጋጣሚ ኮይኑ እቶም ክግቡር ዝጸንሑ ነቲ ሽግር ናይ ምፍታሕ ጸዕርታት ኣይታዓወቱን። ንኹሎም ጸቡቕ ድሌታቶም ዝለገሱን ተበግሶታት ንዝወሰዱ ምሲጋና ይብጻሓዮምውን እብል።

1. መሪሕነት ሰልፊ ዝመረጸናዮ ስለዝኾነ፡ ኩሎም ዝውስኖም ውሳኔታት (ቅዋም ሰልፊ ዋላ ዝጣሓሱ ይኹኑ)፡ ሕጋውያን ኢዮም ብዘይ ሕቶ ካላ ክትግበሩ ኣለዎም። መሪሕነት ሰልፊ፡ ቃሉ ሕጊ፡ ተግባሩ ሕጊ፡ ንባዕሉ ሕጊ ስለዝኾነ ክገገን ኣይክእልን ኢዮ። ንመሪሕነት ሰልፊ ትገገን ኣለካ ማለት ንትእዛዛት መሪሕነት ምእኩዝ ዘይምዃን ማለት ኢዮ። ሕጽር ብዝበለ፡ ልዕልና-ሕጊ ዘይኮነስ ልዕልና መሪሕነት ሰልፊ ኢዮ ዘሎ ዝብል ምጉት ብሓደ ሸነኽ፤
2. ኣይፋል፡ ኣብ መንጎ መሪሕነት ሰልፍን መሰረታት ሰልፍን ዝጠምር ገመድ ቅዋም ሰልፊ ስለዝኾነ፡ መሪሕነት ሰልፊ ንልዕልና-ሕጊ ተገዛኢ ክኸውን ቅዋም ሰልፊ ክኸብርን ኣለዎ። ካብ ቅዋም ሰልፊ ዘፍቐዶ ወጻኢ ዝተወሰኑ ውሳኔታት መሪሕነት ሰልፊ ንጹጻት ክኹኑ ኣለዎም፤ ኩሉ ኣባል ሰልፊ ኣብ ቅድሚታ ቅዋም ሰልፊ ማዕረ ኢዮ፡ መሪሕነት ሰልፊ ገይጋ ኣብ ዝፍጽመሉ ጊዜ ካላ ያዕ ናይ ምባል መሰልን ግብኣትን ኣለዎ፤ ወ.ዘ.ተ ዝብል ምጉት ካላ ብቲ ካልእ ሸነኽ። እዚ ሸነኽ እዚ፡ ነቶም ብመሪሕነት ሰልፊ ክጣሓሱ ዝጸንሑ ግንቅጻት ቅዋም ሰልፊ ሓደ ብሓደ እንዳዘርዘር ናይ ምእራምን ሓድነት ሰልፊ ናይ ምሕላውን ቃልሱ ከካይድ ዝጸንሐ ዘሎን ኢዮ።

እዞም ሞነተታት ምብጋሶም ጸገም ኣይነበረን። ከም ንቡር ፍልልያት ብንቡር ኣገባብ ኣፈታትሓ ግርጭታት'ውን ክውገኑ'ውን ይካኣል ነይሩ ኢዮ። እቲ ጸገምን ዘይንቡርን ግን፡ እቶም ዋላ ሕጊ ይጥሓሱ ውሳኔታት መሪሕነት ብዘይ ሕቶ ክትግበሩ ኣለዎም ዝብሉ ኣባላት፡ ነቶም “መሪሕነት ሰልፊ ልዕልና-ሕጊ ክኸብር ኣለዎ” ዝብሉ ዘለዉ ኣባላት “ትዛዝ መሪሕነት እንተዘይተቐበልኩም ኣብኣ ትደኹም” ዝባይነቱ ወስታት ምድርባይ ጥራሕ ዘኮነስ፡ እንተላይ ቅዋም ሰልፊ ብዝጣሓሰ ኣገባብ (ዘይሕጋዊ ኣኬባታት ምክያድ፡ ዘይሕጋዊ ዝርዝር ኣስማት ምድላው፡ ሕቡእ ውዳቢታት ምግባር፡ ወ.ዘ.ተ.) ንሕጋዊ መሪሕነት ዘባ ሰሜን ኣመሪካ ንምቕያር ዘይሕጋዊ ንጥፊታት ክገብሩ ጸኒሑም። እቲ ዝኸፍአን ዘሕዝንን ግን ከምዚ ዓይነት ዘይሕጋዊ ምንቕስቃስ፡ ብላዕለዋይ መሪሕነት ሰልፊ ባሩኾት ምርካቡ ኢዮ ነይሩ። ከምኡ ስለዝኾነ ኢዮ ካላ፡ **ኣብ መንበር ሰልፊ፡ ስርዒት ሰልፊ ብምጥሓስን ብዘይ ናይ ዘባ መሪሕነት መደባት ምስዞም ካብ ሕጊ ሰልፊ ወጻኢ ክንቀሳቐሱ ዝጸንሑ ባሕታት ንምርኻብ ካብ ኣውሮጳ ንዘባ ሰሜን ኣመሪካ ዝመጸ። ነቶም ይደግፍኒ እዮም ዝብሉም ኣባላት ብምትብባዕ፡ ናይ ዘይሕጋዊ ውሽጢ-ውሽጢ ምትእኽኻብ ብምግባር ንህጹጽ ዘባዊ ጉባኤ ክጸውዕ ዘኸእሉም ባይታ ንምፍግር ጥራሕ ዘይኮነስ፡ ነቲ ህጹጽ ዘባዊ ጉባኤ ጸደቂት ብፈሽ ውሳኔ ክጠምቑ ፈቲኑ።**

ስለዚ፡ ካብ ሕጊን ስርዒትን ሰልፍ ወጻኢ ዝኹኑ ዘለዉ መሪሕነት ሰልፊን ደገፍቱን ምብር መሪሕነት ዘባ ሰሜን ኣመሪካን ደገፍቱን ኣይኮኑን። መሪሕነት ዘባ ሰሜን ኣመሪካን ደገፍቱን ልዕልና-ሕጊ ይከበር፡ ፍትሕ ይገነብ፡ ሓድነት ሰልፊ ይትዓቕብ፡ እምቢ ንዓመጽ፡ ኣይፋል ንምፍንጫል ኢዮም ክብሉ ጸኒሑም። ኣብዚ ክዝኸር ዘልዎ ሓቂ፡ **ብዓንቀጽ 5.10.2 ቅዋም ሰልፊ መሰረት፡** ዘባዊ ጉባኤ ሰሜን ኣመሪካ እቲ ዝላዕላ ስልጣን ሰልፍ ኣብ ዘባ ሰሜን ኣመሪካ ኢዮ። መሪሕነት ዘባ ካላ **ብዓንቀጽ 5.9.1 ቅዋም ሰልፊ መሰረት፡** ኣብ ዘባ ሰሜን ኣመሪካ ኩሉ መዳያዊ ዕማማት ሰልፊ ይመርሕን፡ ዕዮታት ንኡስ ዘባታት የዋሃህድን የማእክልን። ስለዝኾነ ካላ፡ ኣብ መንበር ሰልፊ ስልጣንን ሕጋውነት ዘባዊ መሪሕነትን ብምርጋጽ ሰልፍዊ ስርዒት ክፍርስ ኢዮ ፈቲኑ። **ዓንቀጽ 4.4.9 ቅዋም ሰልፊ** ከምዝድንግን፡ ንሰልፊ ካብ ከምዚ ዓይነት ሓደገኛ ከፋፋሊ ወስታት (እቲ ወስታት ካብይ ይበገስ ብዘየገድስ) ምኽልኻል ናይ ነብሲ-ወከፍ ኣባል ሰልፊ ግብኣት ስለዝኾነ፡ ኩሉ ኣባል ሰልፍ ብሓፈሻ ኩሉ ኣባል ዘባ ሰሜን ኣመሪካ ካላ ብፍላይ ነዚ ብኣብ መንበር ሰልፊ ዝተገብረ ስርዒት ሰልፊ ዘፍርስ ጥሕስት ብምንጻግ ንሓድነት ሰልፊ ብምሉእ ዓቕሙ ክከላኸል ቅዋም ሰዲህኤ ዝጠልቦ ግዴታ ኢዮ። ሕጋዊት መሪሕነት ዘባ ሰሜን ኣመሪካን ደገፍታን ካላ ንሱ ክገብሩ ኢዮም ጸኒሑም።

ኣብ መንበር ሰዲህኤ፡ ሓው መንግስተኣብ ኣስመሮም፡ ኣብዝሃቦ መልሲ፡ “ሽማግሌ ዘባ ሰሜን ኣመሪካ ውሳኔታት ላዕለዋይ መሪሕነት ስለዘይተቐበለት፡ ዘይሕጋዊ ኣኬባታት ስለዝገብረትን፡ ኣብ ውሽጢ ሰልፊ ካልእ ሰልፊ ክትፈጥር ስለዝተንቀሳቐሳትን፡ ደው ከምትብል ገርፍ” ኢሉ ነይሩ። መጀመሪያ እዚ ኣባሃህላ እዚ ሙሉእ ብሙሉእ ካብ ሓቂ ዝራሓቕ ኢዮ። ናይ ዘባ መሪሕነት ዘኸበረቶ ናይ ላዕለዋይ መሪሕነት ውሳኔ ኣይነበረን። ሓድነት ሰልፊ ንምዕቃብ ብተደጋጋሚ ናብ መሪሕነት ሰልፊ ሕጋዊ ለቦዋታት፡ ምሕጽንታታትን ምዘከራትን ከተቐርብ ጥራሕ ኢዮ ጸኒሐ። ሓድነት ሰልፊ ናይ ምሕላውን ምዕቃብን ካላ ሰልፋዊ (ንኹሉ ኣባል ሰልፊ ዝምልከት) ሕቶምበር ዘባዊ ወይ ናይ ዘባ ሰሜን ኣመሪካ ጥራሕ ኣይኮነን ኮይኑ'ውን ኣይፈልጥን። ምሉእ ኣባል ሰዲህኤ ከምዝፈልጦን ያዕ ከምዝብሎን ምግባር ናይ ኩሉ ዳላይ ሓድነት ሰዲህኤ ኣባል ሓላፍነትን ግዴታን (**ዓንቀጽ 4.4.9፡ 4.3.5 ቅዋም ሰልፊ**) ስለዝኾነ ካላ መሪሕነትን ዘባ ሰሜን ኣመሪካ ነቲ ኣሰካፊ ኩነታት ኩሎም ኣባላት ሰልፊ ከምዝፈልጥዎ ብዝኸእሉ መንገዲ ክገብር ሰልፋዊ ሓላፍነት ስለዘለዎ፡ ናብ መላእ መሰረታት ሰልፊ ክእውን ክስምዕን ስለዝነበር፡ ከምኡ ኢዮ ክገብር ጸኒሐ። ኩሎም መሰረታት ሰልፊ (ዓለም-ለኻዊ) ብዛዕባ ውሽጣዊ ሓድነት ሰልፎም ዘትዮም መፍትሒ መታን ከይገብሩሉ፡ መሪሕነት ሰልፊ ክገብር ዝጸንሐ ሓበሬታ ናይ ምዕፋን ወስታት መስል ኣባላት ዝረገጸ ቅዋማዊ ጥሕስት ኢዮ ነይሩ። ሕጋዊት መሪሕነትን መሰረታትን ዘባ ሰሜን ኣመሪካ፡ ግፊና ይኣክል ኢሎም ናብ ምሉእ ኣባል ሰልፊ ከውዮ ስለዝፈቱኑ፡ ምስጥራዊ ኣኬባታት ገይሮም ወይውን ኣብ ውሽጢ ሰልፊ ካልእ ሰልፊ ክፈጥሩ ፈቲኖም ኢሉ ኣብ መንበር ሰልፊ ምግላጹ ካብ ሓቂ ዝረሓቀ ጥራሕ ዘይኮነስ መጋይን ዘይሓላፍነታዊ መግለጺ'ውን ኢዮ። እዚ ካላ መሪሕነት ሰልፊ ዝተፈልየ ሓሳብ/ርእዮ ከም ተጻይ ሓሳብ/ርእዮ ብምቕጻር ናይ ጸለመ ጎስጓስ (The culture of maligning) ከምዘካይድ ኢዮ ዘርእየና። ስለዚ፡ መሪሕነት ዘባ ሰሜን ኣመሪካን ሳባብታን ናይ ከምዚ ዓይነት ወስታታ/መደብ ግዳይ ኢዮም ኮይኖም ጸኒሑም። እቲ መሪሕነት ሰልፊ ኢዮ (audio) ርኪብና ኣለና እንዳበለ ንቁዱስ ተብግሶታት መሪሕነት ዘባ ሰሜን ኣመሪካን ደገፍታን ዘይመልከውን ዘይትርጉሙን ንምትሓዝ ክገብር ዝጸንሐን ዘሎን ጎስጓሳት ኣክል ናይዚ መደብ ከምዝኾነ ክስመረሉ ዘለዎ ሓቂ ኢዮ። **እቲ ዝተገብረ ርክባት (ኣኬባ) ሕጋውን ንኹሉ ኣባል ሰልፊ ክፋቱን ምንባሩ ጥራሕ ዘይኮነስ (እቲ ኢዮ ናብ ኩሎም ኣባላት ብወግዲ ተዘርጊሑ'ውን ኢዮ)፡ ድሕሪ ኣብ መንበር ሰልፊ ንሰላጣንን ሓላፍነትን ሕጋዊት መሪሕነት**

